

Київський університет імені Бориса Грінченка
Університетський коледж

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

09

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН
для студентів

спеціальності 081 Право
освітнього рівня молодший спеціаліст
освітньої програми Право

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1369/19
Ж
(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові)
« » 2019 р.

Київ – 2019

Розробник: Припхан В.П., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Припхан В.П., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
Протокол від 29 серпня 2019 року № 1

Голова циклової комісії (Н.К. Бурдіна)

Робочу програму перевірено
« 30 » серпня 2019 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи (З.Л. Гейхман)

Заступник директора з навчальної роботи (Я.В. Карлінська)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол №__
на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол №__
на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол №__
на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол №__

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	3 / 90
Курс	3
Семестр	6
Кількість змістових розділів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі	90
Аудиторні	54
Модульний контроль	6
Семестровий контроль	
Самостійна робота	30
Форма семестрового контролю	екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є послідовний та систематичний розгляд основних інститутів державного права зарубіжних країн, засвоєння основних особливостей організації діяльності органів державної влади, а також виявлення закономірностей та особливостей здійснення державної влади та місцевого самоврядування в зарубіжних державах.

Завдання:

- ознайомлення студентів з предметом, джерелами, та суб'єктами конституційного права зарубіжних країн;
- опанування найважливіших категорій та положень науки конституційного права, основних принципів та форм організації та здійснення державної влади;
- засвоєння основних понять і положень конституційного права зарубіжних країн як галузі права;
- вивчення історії світового розвитку конституцій, порядок прийняття, внесення змін та доповнень до конституцій в зарубіжних країнах;
- засвоєння конституційно-правових основ суспільного ладу, територіального устрою держави, конституційно-правового статусу людини і громадянина тощо;
- формування у студентів навиків та уміння роботи із законодавством зарубіжних країн, оцінювати сучасні тенденції розвитку правових інститутів у різних державах;
- виклад фактичного матеріалу в обсязі, передбачуваному навчальною дисципліною;
- виявлення аналогій і паралелей між найбільш розвиненими правовими системами минулого і сучасними правовими системами.

В результаті вивчення дисципліни у студента мають бути сформовані такі предметні компетентності:

- вміння визначати характерні риси різних державно-правових систем світу, називати країни, які належать до цих систем, порівнювати їх;

- здатність визначати особливості та структуру законодавства країн, що належать до різних державно-правових систем світу;
- готовність характеризувати особливості формування, структуру та діяльність органів законодавчої влади (парламентів), органів виконавчої влади (урядів), голів держав (президентів), органів самоврядування та місцевого управління країн, що належать до різних державно-правових систем світу; визначати повноваження та межі компетенції основних органів влади;
- вміння визначати особливості статусу особи, громадянина, іноземця та біженця в законодавстві різних країн світу;
- готовність характеризувати особливості виборчого законодавства та процедури виборів в країнах, що належать до різних державно-правових систем світу;
- здатність класифікувати держави за різними державно-правовими ознаками, пояснювати класифікацію;
- готовність застосовувати набуті знання при складанні характеристики державно-правових систем різних країн.

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» студент:

- визначає характерні риси різних державно-правових систем світу, називає країни, які належать до цих систем, порівнює їх правову систему;
- визначає особливості та структуру законодавства країн, що належать до різних державно-правових систем світу;
- характеризує особливості формування, структуру та діяльність органів законодавчої влади (парламентів), органів виконавчої влади (урядів), голів держав (президентів), органів самоврядування та місцевого управління країн, що належать до різних державно-правових систем світу; визначає повноваження та межі компетенції основних органів влади;
- називає і аналізує особливості статусу особи, громадянина, іноземця та біженця в законодавстві різних країн світу;
- характеризує особливості виборчого законодавства та процедури виборів в країнах, що належать до різних державно-правових систем світу;
- класифікує держави за різними державно-правовими ознаками, пояснює ці класифікації;
- застосовує набуті знання при складанні характеристики державно-правових систем різних країн світу.

4. Структура навчальної дисципліни

		Усього	Розподіл годин між видами роботи					
			Аудиторна					самостійна
			лекції	семінари	практич	лабораторні	індивідуальні	
Змістовий модуль I. Основи державного ладу в зарубіжних країнах								
1	Конституційне право зарубіжних країн як галузь права, наука та навчальна дисципліна	2	2					
2	Конституції зарубіжних країн	11	2	2			2	5
3	Основи правового статусу особи в зарубіжних країнах	4	2	2				
4	Політичні партії та партійні системи в зарубіжних країнах	11	2	2			2	5
	Модульний контроль	2						
	Разом	30	8	6			4	10
Змістовий модуль II. Вибори та референдум, форми держави, глава держави та виконавча влада в зарубіжних країнах								
5	Вибори та референдуми в зарубіжних країнах	4	2	2				
6	Форми держави в зарубіжних країнах	11	2	2			2	5
7	Глава держави в зарубіжних країнах	4	2	2				
8	Виконавча влада в зарубіжних країнах	11	2	2			2	5
	Модульний контроль	2						
	Разом	32	8	8			4	10
Змістовий модуль III. Законодавча влада, судова влада та місцеве самоврядування в зарубіжних країнах								
9	Органи законодавчої влади в зарубіжних країнах	4	2	2				
10	Судова влада в зарубіжних країнах	11	2	2			2	5
11	Місьцеве управління та самоврядування в зарубіжних країнах	11	2	2			2	5
	Модульний контроль	2						
	Разом	28	6	6			4	10
	Всього	90*	24	20			12	30

* із врахуванням МКР

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Основи державного ладу в зарубіжних країнах

Лекція 1. Конституційне право зарубіжних країн як галузь права, наука та навчальна дисципліна (2 год.).

Конституційне право зарубіжних країн в системі публічного права. Взаємодія державного права зарубіжних країн з іншими правовими науками. Конституційне право зарубіжних країн як галузь права, як наука і навчальна дисципліна. Конституційно-правові методи. Функції державного права зарубіжних країн. Сучасні правові системи та їх особливості. Поняття суб'єкта державно-правових відносин та їх види. Конституційно-правові відносини, їх зміст та види. Джерела державного права зарубіжних країн. Система державного права зарубіжних країн та структура відповідного навчального курсу. Формування конституційного права як самостійної галузі юридичної науки. Норми конституційного права зарубіжних країн, їх особливості. Інститути конституційного права зарубіжних країн, їх види.

Основні поняття теми: публічне право, суб'єкт державно-правових відносин, джерела державного права зарубіжних країн.

Основна література: 1-5. *Додаткова література:* 1, 2, 4, 8.

Лекція 2. Конституції зарубіжних країн (2 год.).

Поняття Конституції в зарубіжних країнах. Основні етапи конституційного розвитку сучасних держав, їх особливості та відмінності. Сутність, зміст Конституції. Конституційні норми, їх види. Структура Конституції. Види Конституцій. Порядок прийняття і внесення змін до Конституції. Способи прийняття Конституції. Процедура прийняття Конституції. Термін дії Конституції.

Основні поняття теми: Конституція, конституційні норми.

Основна література: 1-5. *Додаткова література:* 1, 2, 4, 8.

Семінар 1. Конституції зарубіжних країн (2 год.).

Лекція 3. Основи правового статусу особи в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття правового статусу особи. Елементи правового статусу людини і громадянина. Конституційно-правовий інститут громадянства. Поняття громадянства і підданства. Юридичні норми, що регулюють інститут громадянства. Підстави набуття громадянства. Підстави припинення громадянства. Правове положення іноземних громадян та осіб без громадянства. Класифікація прав і свобод людини і громадянина. Юридичні гарантії прав і свобод людини. Міжнародно-правові акти щодо захисту основних прав і свобод людини. Обов'язки громадянина.

Основні поняття теми: статус особи, статус людини і громадянина, громадянство і підданство, іноземні громадяни та особи без громадянства.

Основна література: 1-5. *Додаткова література:* 1, 2, 4, 8.

Семінар 2. Основи правового статусу особи в зарубіжних країнах (2 год.).

Лекція 4. Політичні партії та партійні системи в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття політичної партії. Ознаки політичної партії. Внутрішня організація партій. Діяльність політичних партій. Юридичні процедури при створенні партії. Реєстрація політичних партій. Фінансування політичних партій. Види політичних партій. Партійні системи. Види партійних систем.

Основні поняття теми: політичні партії, партійні системи.

Основна література: 1-5. *Додаткова література:* 1-5, 8, 11-14.

Семінар 3. Політичні партії та партійні системи в зарубіжних країнах (2 год.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Вибори та референдум, форми держави, глава держави та виконавча влада в зарубіжних країнах

Лекція 5. Вибори та референдуми в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття інституту виборів, система його норм. Правове регулювання підготовки і проведення виборів. Выборчі системи та їх види. Обчислення виборчої квоти. Додаткові правила розподілу мандатів при пропорційній системі. Контроль за проведенням виборів. Поняття референдуму. Поняття плебісциту. Ініціатива референдуму. Організація референдуму. Визначення результатів референдуму. Види референдуму і його правові наслідки. Результати референдуму.

Основні поняття теми: вибори, референдум, виборчі системи, плебісцит.

Основна література: 1-5. *Додаткова література:* 1-5, 8, 11-14.

Семінар 4. Вибори та референдуми в зарубіжних країнах (2 год.).

Лекція 6. Форми держави в зарубіжних країнах (2 год.).

Форми територіального устрою держави. Поняття унітарної держави. Адміністративно-територіальний поділ унітарних держав. Форми унітарних держав. Автономні державні утворення. Види автономій. Поняття федерації. Виникнення федеративних держав і їх структура. Суб'єкти федерації та їх правове положення. Територіальні утворення. Розмежування предметів відання федерації і її суб'єктів. Форми участі суб'єктів федерації у вирішенні загальнодержавних питань. Поняття державного режиму. Види та характеристика державних режимів.

Основні поняття теми: форми територіального устрою, унітарна держава, автономії, федерація, державний режим.

Основна література: 1-5. *Додаткова література:* 1-5, 8, 11-14.

Семінар 5. Форми держави в зарубіжних країнах (2 год.).

Лекція 7. Глава держави в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття глави держави. Монарх — глава держави. Порядок (система) престолонаслідування. Особливості спадкування престолу. Правове положення монарха. Особливості прав, пільг, привілеїв. Президент — поняття та форми президентури. Законодавчі вимоги до кандидатів на пост президента, термін повноважень. Способи обрання президента. Повноваження глави держави. Президент як гарант конституції. Роль президента у формуванні вищих органів держави. Глава держави — верховний головнокомандувач. Президент як гарант прав і свобод

громадян. Дорадчі органи при президенті. Відповідальність президента. Форми імпічменту.

Основні поняття теми: глави держави, монарх, президент, імпічмент.

Основна література: 1-5. **Додаткова література:** 1-5, 8, 11-14.

Семінар 6. Глава держави в зарубіжних країнах (2 год.).

Лекція 8. Виконавча влада в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття уряду. Склад уряду. Прем'єр міністр та міністри. Органи, що діють при уряді. Види урядів. Способи формування уряду. Умови призначення міністрів. Повноваження уряду. Урядова правотворчість. Відповідальність уряду і його членів. Імпічмент міністрів. Парламентський контроль за діяльністю органів виконавчої влади. Взаємовідносини між органами законодавчої і виконавчої влади.

Основні поняття теми: уряд, прем'єр міністр та міністри, урядова правотворчість, органи виконавчої влади.

Основна література: 1-5. **Додаткова література:** 1-5, 8, 11-14.

Семінар 7. Виконавча влада в зарубіжних країнах (2 год.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Законодавча влада, судова влада та місцеве самоврядування в зарубіжних країнах

Лекція 9. Органи законодавчої влади в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття законодавчої влади. Поняття парламенту. Структура парламенту. Формування палат парламенту. Припинення повноважень палат. Підстави розпуску парламенту. Внутрішня організація парламенту. Органи парламенту. Правове положення члена парламенту. Обов'язки депутата. Порядок роботи парламенту. Сесії і засідання парламенту. Повноваження парламенту. Парламенти з необмеженими повноваженнями, з обмеженими повноваженнями і консультативні парламенти. Контроль парламенту. Парламентські слухання. Парламентські розслідування. Законодавчий процес. Стадії законодавчого процесу. Спеціальні парламентські процедури.

Основні поняття теми: законодавча влада, парламент, депутат, парламентські слухання, парламентські розслідування, законодавчий процес.

Основна література: 1-5. **Додаткова література:** 1-3, 7-9.

Семінар 8. Органи законодавчої влади в зарубіжних країнах (2 год.).

Лекція 10. Судова влада в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття судової влади. Системи судової влади. Форми діяльності судової влади. Місце судової влади в системі органів державної влади та управління. Судові органи в зарубіжних країнах. Суди загальної юрисдикції. Суди, органи конституційної юрисдикції. Спеціальні суди. Адміністративна юстиція. Порядок створення судів. Конституційне регулювання судової влади. Конституційно-правовий статус суддів.

Основні поняття теми: судова влада, суди загальної юрисдикції, суди, органи конституційної юрисдикції, спеціальні суди, адміністративна юстиція.

Основна література: 1-5. **Додаткова література:** 1-3, 7-9.

Семінар 9. Судова влада в зарубіжних країнах (2 год.).

Лекція 11. Місцеве управління та самоврядування в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття місцевого самоврядування. Поняття місцевого управління. Функції та принципи місцевого самоврядування. Моделі місцевого самоврядування. Конституційні основи місцевого самоврядування. Система органів місцевого самоврядування. Форми діяльності органів місцевого самоврядування. Взаємодія органів місцевого самоврядування і управління.

Основні поняття теми: самоврядування, місцеве управління

Основна література: 1-5. **Додаткова література:** 1-3, 7-9.

Семінар 10. Місцеве управління та самоврядування в зарубіжних країнах (2 год.).

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	4	4	3	3
Відвідування семінарів (практичних)	1	3	3	4	4	3	3
Відвідування практичних	1						
Робота на семінарському занятті	10	1	10	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10						
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30						
Разом			52		63		51
Максимальна кількість балів		166					
Розрахунок коефіцієнта		2,76					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1	Методи вивчення конституційного права зарубіжних країн. Конституційне право України та Конституційне право зарубіжних країн їх співвідношення. Предмет регулювання конституційного права зарубіжних країн. Конституційні принципи. Властивості Конституції. Конституція - політичний документ. Конституція - ідеологічний документ.	5
2	Зародження ідеї прав людини. Закріплення правового статусу особи. Поняття «права людини» і «права громадянина» та їх співвідношення. Правове регулювання ролі партій у суспільстві і державі. Принципи в організації і діяльності політичних партій. Ідеологія партій.	5
3	Поняття виборчого права. Сутність виборів. Принципи виборчого права. Поняття форми держави. Поняття форми державного правління. Поняття монархії та республіки. Загальні ознаки республіканської форми правління.	5
4	Поняття глави держави. Повноваження глави держави. Поняття уряду. Склад уряду. Відповідальність уряду і його членів.	5
5	Поняття законодавчої влади. Поняття парламенту. Депутатський імунітет і індемнітет. Повноваження парламенту.	5
6	Поняття судової влади. Системи судової влади. Принципи організації і діяльності правосуддя. Поняття місцевого самоврядування. Поняття місцевого управління.	5
	Разом	30

Критерії оцінювання самостійної роботи.

5 балів – завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

3 бали – поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.

2 бали – студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.

1 бал – не виявляє розуміння матеріалу, має розрізненні знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма проведення модульного контролю – модульна контрольна робота

Форма проведення – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на теоретичні питання (розв'язання задач) оцінюються в залежності від правильності та повноти відповіді.

Виконання тестових завдань оцінюється в 1 бал за кожну правильну відповідь

Письмові відповіді на 2 теоретичних питання – 15 балів

Виконання 10 тестових завдань – 10 балів. Всього балів – 25.

Обов'язково вказати скільки яких завдань буде і скільки балів можна отримати

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення семестрового контролю екзамен у 6 семестрі

Умова допуску – виконання всіх видів практичних завдань з дисципліни і отримання від 35 до 60 балів за семестр.

Форма проведення екзамену – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 40 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на 2 теоретичних питання – 30 балів

Виконання тестових завдань – 10 балів

Перелік допоміжних матеріалів: немає

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Конституційно-правові засади взаємодії державних та недержавних інститутів в зарубіжних країнах.
2. Конституційне регулювання функціонування політичної системи суспільства в зарубіжних країнах.
3. Різноманітність форм сучасної держави та їх загальна характеристика.
4. Конституційні принципи взаємодії вищих органів державної влади в сучасних республіках.
5. Конституційні принципи взаємодії вищих органів державної влади в сучасних монархіях.
6. Конституційне закріплення різновидів принципу “унітаризму” в зарубіжних країнах.
7. Конституційне регулювання взаємовідносин федеральних органів влади та суб'єктів федерації в сучасних федераціях.
8. Персональна, корпоративна та національно-територіальна автономії в зарубіжних країнах.
9. Політична регіоналізація: передумови виникнення та особливості функціонування в зарубіжних країнах.
10. Вплив політичних режимів на порядок організації та діяльності органів державної влади.
11. Конституційно-правове регулювання референдуму, плебісциту і народної законодавчої ініціативи в зарубіжних країнах.
12. Конституційні принципи економічних відносин.
13. Конституційно-правові основи соціальної сфери.
14. Конституційно-правові основи духовно-культурної сфери.
15. Становлення конституційних прав і свобод в зарубіжних країнах.
16. Конституційні моделі регламентації статусу людини і громадянина в зарубіжних країнах.
17. Особливості регулювання прав людини в чинних конституціях XVIII-XIX ст.
18. Конституційно-правові засоби забезпечення прав і свобод людини та громадянина.

19. Процедури habeas corpus, habeas data, mandato d'injuncao як конституційні гарантії реалізації основних прав людини.
20. Конституційно-правові принципи організації та проведення виборів в зарубіжних країнах.
21. Конституційно-правові засади визначення результатів голосування в зарубіжних країнах.
22. Конституційно-правові засади парламенту і парламентаризму.
23. Конституційне закріплення основ організації та діяльності парламенту в зарубіжних країнах.
24. Конституційно-правовий статус парламенту.
25. Глава держави як конституційно-правовий інститут.
26. Конституційне регулювання системи наслідування престолу в зарубіжних країнах.
27. Конституційно-правові основи організації та діяльності уряду в зарубіжних країнах.
28. Конституційний контроль в зарубіжних країнах.
29. Місцеве управління у зарубіжних країнах.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Кількість балів	Оцінка
100-90	Відмінно
82-89	Дуже добре
75-81	Добре
69-74	Задовільно
60-68	Достатньо
0-59	Незадовільно

7. Навчально-методична картка дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн»

Разом: 90 год., лекції – 22 год., семінарські заняття - 20 год., самостійна робота – 30 год., індивідуальні заняття – 12 год., підсумковий контроль – 6 год.

Модуль	МОДУЛЬ I.				МОДУЛЬ II.				МОДУЛЬ III.		
Тема модуля	Основи державного ладу в зарубіжних країнах				Вибори та референдум, форми держави, глава держави та виконавча влада в зарубіжних країнах				Законодавча влада, судова влада та місцеве самоврядування в зарубіжних країнах		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекцій	Конституційне право зарубіжних країн як галузь права, наука та навчальна дисципліна	Конституції зарубіжних країн	Основи правового статусу особи в зарубіжних країнах	Політичні партії та партійні системи в зарубіжних країнах	Вибори та референдуми в зарубіжних країнах	Форми держави в зарубіжних країнах	Глава держави в зарубіжних країнах	Виконавча влада в зарубіжних країнах	Органи законодавчої влади в зарубіжних країнах	Судова влада в зарубіжних країнах	Місцеве управління та самоврядування в зарубіжних країнах
Теми семінарських занять		Семінар 1. Конституції зарубіжних країн (2 год.).	Семінар 2. Основи правового статусу особи в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 3. Політичні партії та партійні системи в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 4. Вибори та референдуми в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 5. Форми держави в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 6. Глава держави в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 7. Виконавча влада в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 8. Органи законодавчої влади в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 9. Судова влада в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 10. Місцеве управління та самоврядування в зарубіжних країнах (2 год.).
Поточний контроль				МКР				МКР			МКР
Підсумковий контроль	Екзамен										

8. Рекомендована література

Базова

1. Бориславська О.М., Різник С.В. Організація державної влади в сучасному світі: конституційно-правова енциклопедія / О.М.Бориславська, С.В.Різник. – Львів: ПАІС, 2012. – 456с.
2. Державне право зарубіжних країн [Текст]: особлива частина: навч. посіб. / [Л.Д. Варунц та ін.]; за заг. ред. В. О. Серьогіна; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Х.: ХНУВС, 2011. - 292с.
3. Державне право зарубіжних країн (у схемах) [Текст]: навч. посіб. / Б.В. Калиновський [та ін.]; [за заг. ред. О.Я. Лапки]; Нац. акад. внутр. справ. - К.: КНТ, 2012. - 526 с.
4. Закоморна К.О.. Державне (конституційне) право зарубіжних країн (навчальні матеріали та схеми): посіб. для підгот. до іспитів. – Х: Право, 2014. – 264 с.
5. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2013. - 464 с.

Допоміжна

1. Антощук Л. Д. Законотворчість. Організація апарату парламентів. Світовий досвід / Програма сприяння Парламенту України / В.П. Крижанівський (заг.ред.), Е.Р. Рахімкулов (заг.ред.). — К. : Заповіт, 2007. — 98с.
2. Баринська Я.О. Форма державного правління: загальнотеоретичне дослідження [Текст]: автореф.дис. ... канд.юрид.наук: 12.00.01 / Баринська Яна Олександрівна; Львів. Нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2010. – 20с.
3. Бесчастний В.М., Філонов О.В., Субботін В.М., Пашков С.М. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навч. посіб. — 2-ге вид., стер. — К.: Знання, 2008. — 467с.
4. Власенко О. Право на свободу мирних зборів у міжнародних документах так імплементація в національне законодавство //Підприємництво, господарство і право,- 2010. - № 10., С.43-46.
5. Волощук О.Т. Інституту Президента у Франції, Росії та Україні: конституційні норми і політична практика. Монографія. – Чернівці: Технодрук, 2009. – 260 с.
6. Ворона П.В. Місцеве самоврядування в зарубіжних країнах: досвід для України: [навч. посіб. для депутатів місцевих рад] / П.В. Ворона; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини "Україна", Вища шк. політ. лідера. - К.: [Ун-т "Україна"], 2011. - 209 с.
7. Коломієць, Юрій Миколайович. Державне право зарубіжних країн. Загальна частина [Текст]: навч. посіб. / Ю.М. Коломієць; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Х.: ХНУВС, 2010. - 211 с.
8. Конституційне право зарубіжних країн Гринюк Р.Ф. Захарченко М.А. Навч. посібник. Вид. 2 перероб. І доп. – К.: Істина, 2009. – 376 с.
9. Лапка О.Я., Пікуля Т.О. Конституційне (державне право зарубіжних країн (у схемах): Навч. посібник. – К.: Атіка, 2008. – 216 с.
10. Губрієню О. Сучасні монархії у світі: загальний огляд. //Підприємництво, господарство і право.- 2008.-№ 5., С.33-37.
11. Дахова І.І. Конституційно-правовий статус уряду в зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аспект [Текст]: дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Дахова Ірина Іванівна ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2006. - 197 арк.
12. Демократія у країнах Східної Європи: конституційно-правовий вимір (Тодиківські читання): зб. наук. доп. і повідомлень IV міжнар. наук. конф. молодих вчених, аспірантів і студ. (27-28 травня 2011 р.) / [за заг. ред. проф. А.П. Гетьмана]. - Х.: Права людини, 2011. - 336 с.
13. Дослідження найбільш поширених у світі пропорційних виборчих систем і перспектив їх запровадження у національне державотворення та правотворення [Текст]: аналітична доповідь / О.А. Фісун [та ін.]; заг. ред. О.А. Фісун. - К.: НІСД, 2007. - 120с.
14. Древаль Ю.Д. Організація та діяльність парламентів: державно-управлінський аспект [Текст]: дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / Древаль Юрій Дмитрович; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. - Х., 2011. - 413 арк.
15. Калиновський Б. В., Лапка О. Я., Лапка Н. Я., Пікуля Т. О., Івершенко Л. А., Козодой Л. М., Тарасенко К. В. Державне право зарубіжних країн. - Київ – КНТ – 2012. – 525 с.

16. Коваль В.С. Державне право зарубіжних країн [Текст]: навч.-метод. посібник / В. С. Коваль, Р.Г. Валєєв; Луганський держ. ун-т внутрішніх справ. - Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2007. - 152 с.
17. Ковальчук В Всенародний референдум як одна з форм легітимації державної влади: зарубіжний та внутрішньодержавний досвід // Право України. – 2009. - №12., С 151-161.
18. Комарова Т.В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу [Текст]: монографія / Т.В. Комарова; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. - Х.: Право, 2010. - 353 с.
19. Конституційне державне право зарубіжних країн Навч. посібник / В.М. Бєсчасний, О.В. Філонов, В.М. Суботін, С.М. Пашков, За заг. ред. В.М. Бєсчасного 2 ге вид. стер. К.: Знання, 2008. – 467 с.
20. Конституційне законодавство зарубіжних країн: Хрестоматія: Навч. Посібник / Упоряд. В.О. Рієлка, К.О. Законморна.-К.: Юрінком Інтер, 2007.-384 с.
21. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. Посібник / М.С.Горшенєвова, К.О.Закоморна, В.О. Рієлка та ін.; За заг.ред. В.О.Рієки. – 2-евид., допов. І перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Лазор І. Публічна самоврядна влада в республіці Італія та Україні: особливості організації та функціонування. Монографія.: КНТ, 2008.
23. Мартинюк Р.С. Державне (конституційне) право зарубіжних країн. Загальна частина [Текст]: навч. посіб. /Р.С. Мартинюк. – Острог: Видавництво Національного ун-ту «Острозька академія», 2007. – 200с.
24. Марченко В.В. Конституційно-правовий статус уряду в країнах ЄС (на прикладі Франції, Федеративної Республіки Німеччини, Іспанії) [Текст]: монографія / В.В. Марченко; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. - К.: Правова єдність, 2010. - 216 с.
25. Мишин А.А. Конституционное (государственное) право зарубежных стран: Учебное пособие. - К.: Юстиции форм, 2009. - 332 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Європейський Парламент (European Parliament) [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.europarl.europa.eu/offices/en/default.htm>
2. Європейський Союз: актуальні проблеми та політика (Key Topics and EU politics) [Електронний ресурс] - Режим доступу www.europarl.eu.int/topics/en/default.htm
3. Міжпарламентський Союз: база даних парламентської літератури (IPU — ParLit database) [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.ipu.org/parline-e/parlinesearch.asp>
4. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nplu.org/>
5. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nau.ua>
7. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Президента України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://president.gov.ua>
9. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kmu.gov.ua>
10. Офіційний сайт Конституційного Суду України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ccu.gov.ua>
11. Офіційний сайт Державної Думи Російської Федерації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.duma.gov.ru/>
12. Офіційний веб-сайт Президента Російської Федерації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kremlin.ru/>

13. Офіційний сайт Палати Представників Республіки Білорусь [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.house.gov.by/>
14. Офіційний веб-сайт Національного зібрання Республіки Білорусь [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.sovrep.gov.by/>
15. Офіційний веб-сайт Президента Республіки Білорусь [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://president.gov.by/>
16. Офіційний сайт Британського Парламенту [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.parliament.uk/>
17. Офіційний сайт Бундестагу Німеччини [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bundestag.de/>
18. Офіційний сайт Сенату США [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.senate.gov/>
19. Офіційний веб-сайт Палати Представників США [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.house.gov/>
20. Офіційний веб-сайт Президента США [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.whitehouse.gov/>
21. Офіційний веб-сайт Парламенту Республіки Франція [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.parlement.fr/index.html>
22. Офіційний веб-сайт Парламенту Республіки Казахстан [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.parlam.kz/>